01/03/2019

Τα Ψυχοσάββατα

/ Ορθόδοξες Προβολές

Μέσα στήν ἰδιαίτερη μέριμνά της γιὰ τοὺς κεκοιμημένους ἡ ἁγία Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μας ἔχει καθορίσει ξεχωριστὴ ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος γι’ αὐτούς.
Ὅπως ἡ Κυριακὴ εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἕνα ἑβδομαδιαῖο Πάσχα, ἔτσι τὸ Σάββατο εἶναι ἡ ἡμέρα τῶν κεκοιμημένων, γιὰ νὰ τοὺς μνημονεύουμε καὶ νὰ ἔχουμε κοινωνία μαζί τους. Σε κάθε προσευχὴ καὶ ἰδιαίτερα στίς προσευχὲς τοῦ Σαββάτου ὁ πιστὸς μνημονεύει τοὺς οἰκείους, συγγενεῖς καὶ προσφιλεῖς, ἀκόμη καὶ τοὺς ἐχθρούς του ποὺ ἔφυγαν ἀπὸ τὸν κόσμο αὐτό, ἀλλὰ ζητᾶ καὶ τὶς προσευχὲς τῆς Ἐκκλησίας γι’ αὐτούς.

Στὸ δίπτυχο, ποὺ φέρνουμε μαζὶ μὲ τὸ πρόσφορο γιὰ τὴ θεία Λειτουργία, ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα τῶν ζώντων καὶ τῶν κεκοιμημένων, τὰ ὁποία μνημονεύονται.
Σὲ ἐτήσια βάση ἡ Ἐκκλησία ἔχει καθορίσει δυὸ Σάββατα, τὰ ὁποία ἀφιερώνει στοὺς κεκοιμημένους της. Εἶναι τὰ μεγάλα Ψυχοσάββατα• τό ἕνα πρὶν ἀπὸ τὴν Κυριακή τῶν Ἀπόκρεω καὶ τὸ ἄλλο πρίν ἀπὸ τὴν Κυριακή τῆς Πεντηκοστῆς.

Τὸ Ψυχοσάββατο πρὶν ἀπὸ τὴν Κυριακή τῶν Ἀπόκρεω ἔχει τὸ ἑξῆς νόημα: Ἡ ἑπόμενη ἡμέρα εἶναι ἀφιερωμένη στὴ Δευτέρα Παρουσία τοῦ Κυρίου, ἐκείνη τὴ φοβερὴ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία ὅλοι θὰ σταθοῦμε μπροστὰ στὸ θρόνο τοῦ μεγάλου Κριτῆ. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ μὲ τὸ Μνημόσυνο τῶν κεκοιμημένων ζητοῦμε ἀπὸ τὸν Κύριο νὰ γίνει ἵλεως καὶ νὰ δείξει τὴ συμπάθεια καὶ τὴ μακροθυμία Του, ὄχι μόνο σὲ μᾶς ἀλλὰ καὶ στοὺς προαπελθόντας ἀδελφούς, καὶ ὅλους μαζὶ νὰ μᾶς κατατάξει μεταξὺ τῶν υἱῶν τῆς Ἐπουράνιας Βασιλείας Του.
Σχετικὰ ἀναφέρει τὸ ἐκκλησιαστικὸν βιβλίον τοῦ Τριωδίου: «Ἐξ αὐτῶν τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν ἐν βιβλίῳ, ἔλαβεν ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τὴν συνήθειαν τοῦ ἐπιτελεῖν τὰ λεγόμενα τρίτα καὶ ἔνατα καὶ τεσσαρακοστὰ καὶ λοιπὰ μνημόσυνα τῶν κεκοιμημένων. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ κατὰ καιροὺς ἀπέθανον ἄωρα ἢ εἰς ξενιτείαν, ἢ εἰς θάλασσαν, ἢ εἰς ὄρη καὶ κρημνούς, ἴσως δὲ καὶ πένητες ὄντες οὐκ ἠξιώθησαν τῶν διατεταγμένων μνημοσυνῶν• διὰ τοῦτο φιλανθρώπως οἱ θεῖοι Πατέρες κινούμενοι, ἐθέσπισαν σήμερον μνημόσυνον κοινὸν πάντων τῶν ἀπ’ αἰῶνος εὐσεβῶς τελευτησάντων χριστιανῶν, ἵνα καὶ ὅσοι τῶν μερικῶν μνημοσύνων οὐκ ἔτυχον συμπεριλαμβάνωνται εἰς τὸ κοινὸν τοῦτο κακεῖνοι. Πρὸς τούτοις, ἐπειδὴ αὔριον ποιοῦμεν τὴν ἀνάμνησιν τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐπειδὴ οἱ κεκοιμημένοι οὐδὲ ἐκρίθησαν, οὐδὲ ἔλαβον ἔτι τὴν τελείαν ἀντάμειψιν εὐκαίρως ἀκαίρως μνημονεύει σήμερον τῶν ψυχῶν ἡ Ἐκκλησία καί, εἰς τὸ ἄπειρον ἔλεος τοῦ Θεοῦ θαρροῦσα, δέεται ἵνα ἐλεήση τοὺς ἁμαρτωλούς. Ὅτι δὲ ἁπάντων κοινῶς τῶν τεθνεώτων ἡ μνήμη ἐνθυμίζει τὸν κοινὸν θάνατον καὶ εἰς ἡμᾶς ἐν καιρῷ ἁρμοδίῳ καὶ διεγείρει πρὸς μετάνοιαν, τοῦτο ἔστι τρίτον αἴτιον τοῦ παρόντος μνημόσυνου».

Ὁ ἅγιος Νεκτάριος σημειώνει σχετικῶς: «Ἡ Ἐκκλησία δεομένη ὑπὲρ ὅλων αὐτῶν ποὺ κοιμήθηκαν εὐσεβῶς, ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι σήμερα, εὔχεται ὄχι μόνο βέβαια ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν διότι κανεὶς χριστιανὸς δὲν ὑπῆρχε ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ δέεται γιὰ κάθε ψυχὴ ὁλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ποὺ ἔζησε ἐνάρετα, εἴτε σύμφωνα μὲ τὸ νόμο, εἴτε ἐν ἀκροβυστίᾳ εὔχεται (ἐνν. ἡ Ἐκκλησία) στὰ τροπάρια, ὥστε κάθε ἄνθρωπος ποὺ διέπραξε σωστὰ τὰ τοῦ βίου καὶ πρὸς τὸν Θεὸν μετέστη, νὰ τὸν ἀξιώσει ὁ Θεὸς τῆς οὐρανίου Βασιλείας Του». «Διὰ τῆς παρούσης διατεταγμένης Ἀκολουθίας ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶς κοιμηθέντων, ἡ Ἐκκλησία

διακηρύττει ὅτι οἱ τελειωθέντες ἐνάρετοι ἄνδρες ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Χριστοῦ, εἶναι ἄξιοι τοῦ θείου ἐλέους καὶ παρακαλεῖ τὸ Θεὸ γι’ αὐτούς, ὥστε νὰ τοὺς δώσει κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως «εὐπρόσδεκτον ἀπολογίαν». Τὸ φρόνημα αὐτὸ τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖο γνωρίζουμε ἀπὸ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους, εἶναι πολὺ ὀρθὸ καὶ δίκαιο διότι, ἀφοῦ ὁ Κύριος ἦλθε γιὰ νὰ σώσει τὸν κόσμο, συνεπάγεται ὅτι ἐπρόκειτο νὰ σώσει κι ὅλους, ὅσους πέρασαν τὸ βίο τους ἐνάρετα πρὸ τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ (ἐνν. τοῦ Χριστοῦ)• διότι ἡ ἔλλειψις ἀρετῆς στὸν κόσμο δὲν προκάλεσε τὴν ἀνάγκη τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἡ ἔλλειψις τῆς ἀγαθῆς σχέσεως πρὸς τὸ Θεὸ καὶ τὸ μεσότοιχο τῆς ἔχθρας ποὺ ἀποτελοῦσε διαχωριστικὸ μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου καὶ τὸ ὁποῖο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦλθε νὰ γκρεμίσει. Αἰτία λοιπὸν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ στὴ γῆ ἦταν ἡ συμφιλίωσις τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν ἄνθρωπο κι ὄχι ἡ ἔλλειψις ἀρετῆς...».

Μὲ τὸ δεύτερο Ψυχοσάββατο διατρανώνεται ἡ πίστη μας γιὰ τὴν καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας τὴν ἵδρυση καὶ τὰ γενέθλια (ἐπὶ γῆς) γιορτάζουμε κατὰ τὴν Πεντηκοστή. Μέσα στὴ μία Ἐκκλησία περιλαμβάνεται ἡ στρατευομένη ἐδῶ στὴ γῆ καὶ ἡ θριαμβεύουσα στοὺς οὐρανούς.
Κατὰ τὰ δυὸ μεγάλα Ψυχοσάββατα ἡ Ἐκκλησία μᾶς καλεῖ σέ μία ἀνάμνηση «πάντων τῶν ἀπ’ αἰῶνος κοιμηθέντων εὐσεβῶς ἐπ’ ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου».
Ὁ Θεὸς δὲν περιορίζεται ἀπὸ τόπο καὶ χρόνο. Γι’ Αὐτὸν εἶναι γνωστὰ καὶ συνεχῶς παρόντα ὄχι μόνο ὅσα ἐμεῖς ἀντιλαμβανόμαστε στὸ παρόν, ἀλλὰ καὶ τὰ παρελθόντα καὶ τὰ μέλλοντα. Τὸ διατυπώνει λυρικότατα μία προσευχὴ τῆς Ἀκολουθίας τῆς θείας Μεταλήψεως, ποὺ ἀποδίδεται στὸν ἅγιο Ἰωάννη Δαμασκηνὸ ἢ στὸν ἅγιο Συμεὼν τὸν νέο θεολόγο: « Ἐπὶ τὸ βιβλίον δέ σου καὶ τὰ μήπω πεπραγμένα γεγραμμένα σοὶ τυγχάνει».

Ὁ Θεὸς ἔχει γραμμένες στὸ βιβλίο τῆς ἀγάπης Του καὶ τὶς πράξεις ποὺ θὰ γίνουν στὸ μέλλον, ἄρα καὶ τὶς προσευχὲς ποὺ ἀναπέμπουμε τώρα γιὰ πρόσωπα ποὺ ἔζησαν στὸ παρελθόν. Ὡς αἰώνιος καὶ πανταχοῦ παρὼν ὁ πανάγαθος Κύριος μας Ἰησοῦς Χριστός ἀγκαλιαζει μὲ τὴ θεία Του πρόνοια τὸ ἄπειρο σύμπαν καὶ τοὺς ἀτέρμονες αἰῶνες. Ὅλους τούς ἀνθρώπους ποὺ ἔζησαν, ζοῦν καὶ θὰ ζήσουν τοὺς νοιάζεται ἡ ἀγάπη Του• «ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς» (Β΄ Κορ. 5,14).